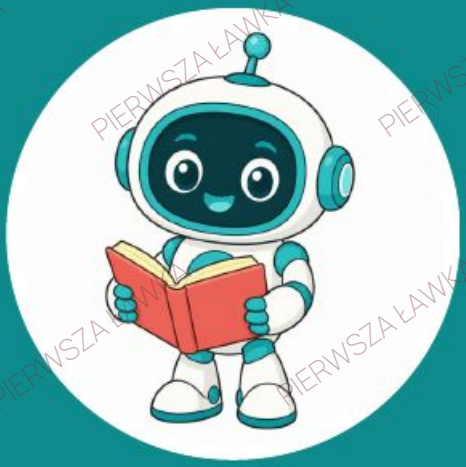
PIERWSZA ŁAWKA · SCENARIUSZ LEKCJI · JĘZYK POLSKI · KLASA 4

Mieć muchy w nosie? Robot Dosio i frazeologiczne kalambury

Robot Dosio przychodzi do klasy 4b i wszystko rozumie dosłownie: szuka much w nosie Oli i huśtawki na niebie. Uczniowie śmieją się z jego pomyłek, a potem rysują w parach „dosłownie / w przenośni", grają drużynowo w kalambury na czas i w quiz-blef „trzy znaczenia, jedno prawdziwe". Scenariusz realizuje nową podstawę programową (Reforma26, obszar „Świadomość języka", pkt 3.5–3.7 i 3.10). Zawiera przebieg 45 minut, historyjkę do odczytania, karty do kalamburów do wycięcia, quiz-blef, szablon do rysowania, kartę pracy z kluczem, kryteria sukcesu do samooceny, różnicowanie (także SPE i uczniowie z doświadczeniem migracji) oraz powtórkę dla ucznia.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasa 4
Dział	Świadomość języka (podstawa 2026, obszar 3): związki frazeologiczne
Temat lekcji	**Mieć muchy w nosie? Robot Dosio i frazeologiczne kalambury**
Czas	45 minut (1 jednostka lekcyjna)
Metody	głośne czytanie historyjki przez nauczyciela, rozmowa kierowana „dosłownie czy w przenośni?", rysowanie w parach (podwójny obrazek), kalambury drużynowe na czas (pantomima), quiz-blef „trzy znaczenia, jedno prawdziwe", ćwiczenia w karcie pracy, samoocena według kryteriów sukcesu
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca w drużynach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	historyjka „Robot Dosio idzie do szkoły" (dodatek), plansza „dosłownie / w przenośni" (dodatek), szablon do rysowania dla każdej pary (dodatek), karty do kalamburów do wycięcia (dodatek), quiz-blef i kartki A, B, C dla drużyn (dodatek), stoper lub minutnik, kredki, karta pracy (załącznik), karteczki samoprzylepne na bilet wyjściowy, dostęp do słownika (wsjp.pl lub słownik frazeologiczny dla dzieci), powtórka „Co zapamiętam z lekcji" dla każdego ucznia

★ CEL OGÓLNY

Kształcenie umiejętności rozpoznawania związków frazeologicznych, odróżniania ich znaczenia dosłownego od przenośnego oraz świadomego używania ich w wypowiedziach.

★ CELE OPERACYJNE – UCZEŃ PO LEKCJI:

- Uczeń wyjaśnia, czym jest związek frazeologiczny.
- Uczeń odróżnia znaczenie dosłowne od przenośnego w zdaniach z frazeologizmami.
- Uczeń objaśnia znaczenie ośmiu frazeologizmów z lekcji i dobiera je do sytuacji.
- Uczeń przedstawia frazeologizm bez słów (gest, mimika) i rozpoznaje frazeologizm pokazany przez innych.
- Uczeń poprawia frazeologizm z błędnie wymienionym wyrazem.
- Uczeń sprawdza znaczenie nieznanego frazeologizmu w słowniku zamiast zgadywać je ze słów.
- Uczeń układa poprawne zdanie z wybranym frazeologizmem.

★ CELE W JĘZYKU UCZNIA

- Dowiem się, co to jest związek frazeologiczny.
- Odróżnię, co frazeologizm mówi **dosłownie**, a co znaczy **w przenośni**.
- Wyjaśnię **osiem** frazeologizmów z lekcji.
- Ułożę zdanie z frazeologizmem.

★ WYMAGANIA Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

- **IV–VI 3.7** – wyjaśnia różnice między znaczeniem dosłownym a przenośnym wyrazów i związków wyrazowych
- **IV–VI 3.6** – wzbogaca słownictwo, stosuje w swoich wypowiedziach różne elementy leksykalne (np. […] związki frazeologiczne)
- **IV–VI 3.5** – wyjaśnia znaczenie wyrazów w kontekście, korzystając ze słowników i innych źródeł informacji
- **IV–VI 3.10** – wykorzystuje pojęcia: […] synonim, antonim, związek frazeologiczny […]
- **IV–VI 1.7** – rozpoznaje komunikaty niewerbalne
- **IV–VI 1.2** – słucha rozmówcy w sposób uważny i zaangażowany
- **IV–VI 2.3** – określa i odnosi do rzeczywistych sytuacji wrażenia, jakie wywołują w nim wypowiedzi oraz zabiegi służące wywołaniu reakcji odbiorcy, w tym rozśmieszenia […]

Źródło: Dz.U. 2026 poz. 378 – podstawa obowiązująca w klasie IV od roku szkolnego 2026/2027.

★ KRYTERIA SUKCESU (NaCoBeZU)

- Wiem, że związek frazeologiczny to kilka wyrazów, które razem mają nowe znaczenie.
- Mówię, co frazeologizm znaczy **dosłownie**, a co **w przenośni** (znaczenie przenośne).
- Wyjaśniam co najmniej **sześć** z **ośmiu** frazeologizmów z lekcji.
- Zapisuję frazeologizm w dokładnej postaci, bez zamiany wyrazów.
- Układam zdanie, w którym frazeologizm pasuje do sytuacji.

★ TEKST DO ODCZYTANIA: ROBOT DOSIO IDZIE DO SZKOŁY

1. Do klasy 4b przyjechał na miesiąc robot Dosio (ROBO-DOS). Zna wszystkie słowa ze słownika, ale każde rozumie dosłownie, czyli dokładnie tak, jak brzmi.

2. Na pierwszej lekcji Ola siedziała naburmuszona i na nikogo nie patrzyła.
– Ola ma dziś **muchy w nosie** – westchnął Kuba.
Dosio natychmiast podjechał do Oli z packą na muchy.
– Proszę się nie ruszać! Zaraz je wypłoszę!
Ola parsknęła śmiechem i humor od razu jej się poprawił.

3. Potem Kuba zapatrzył się w okno.
– Kuba, znowu **bujasz w obłokach**? – zapytała pani.
Robot wystawił czujnik za okno.
– Na niebie nie wykryłem żadnej huśtawki. Kuba siedzi na krześle. Krzesło się nie buja.

4. Na matematyce Zosia nie mogła rozwiązać zadania.
– **Rusz głową**, Zosiu – zachęciła pani.
Dosio zaczął kręcić głową w prawo i w lewo, aż zaskrzypiały mu śrubki.
– Ruszam, ruszam! Ale wynik się nie pojawia!

5. Na przerwie Tymek zdradził robotowi sekret o niespodziance dla pani.
– Tylko **trzymaj język za zębami**! – szepnął.
Dosio wysunął metalowy język i ostrożnie schował go za zęby.
– Mmm-mmm… Do kiedy mam go tak trzymać?

6. Na angielskim był krótki test.
– To była **bułka z masłem**! – ucieszył się Kuba.
Dosio zajrzał pod ławkę, do plecaka i do kosza.
– Nie widzę bułki. Gdzie jest masło?

7. Po teście okazało się, że Zosia dostała szóstkę.
– Uff, **kamień spadł mi z serca** – powiedziała.
Robot zapalił czerwoną lampkę.
– Uwaga! Spadający kamień! Wszyscy pod ławki!

8. Wtedy przez otwarte okno wleciała osa. Tymek **wziął nogi za pas** i wybiegł na korytarz.
Dosio długo oglądał swój pasek.
– Jak zmieścić dwie nogi za jednym paskiem?

9. Na koniec dnia pani Lena poklepała robota po metalowym ramieniu.
– Nie martw się, Dosiu. Masz **głowę na karku**, więc szybko się nauczysz.
Robot spojrzał w lustro i odetchnął z ulgą.
– Rzeczywiście. Głowa jest na karku. Wszystko się zgadza.

★ QUIZ-BLEF: TRZY ZNACZENIA, JEDNO PRAWDZIWE

Jak grać (6 minut, te same drużyny): czytasz frazeologizm i trzy znaczenia. Drużyny mają 30 sekund na naradę i podnoszą kartkę A, B albo C. Za trafienie drużyna dostaje 1 punkt. Po każdej rundzie przeczytaj prawdziwe znaczenie i krótko je skomentuj. Te frazeologizmy są nowe dla większości uczniów – gra uczy, że znaczenia frazeologizmu **nie** zgadujemy ze słów, tylko sprawdzamy w słowniku.

Runda	Frazeologizm	A	B	C	Prawdziwe
1	**mieć węża w kieszeni**	ciągle gubić klucze i drobne rzeczy z kieszeni	być skąpym i niechętnie wydawać pieniądze	umieć wybrnąć z każdej, nawet trudnej sytuacji	**B**
2	**zjeść z kimś beczkę soli**	bardzo dobrze kogoś poznać i wiele z nim przeżyć	głośno pokłócić się z kimś przy wspólnym obiedzie	dla żartu przesolić komuś zupę przed wizytą gości	**A**
3	**obiecywać gruszki na wierzbie**	obiecywać prezent, który przyjdzie dopiero za rok	chwalić się owocami zebranymi w swoim ogrodzie	obiecywać coś wspaniałego, czego nie da się spełnić	**C**
4	**rzucać grochem o ścianę**	mówić coś na próżno, bo nikt nie słucha rad ani próśb	hałasować w klasie, żeby wszyscy zwrócili na nas uwagę	marnować jedzenie, bawiąc się na szkolnej przerwie	**A**

Komentarze po rundach: 1 – wąż w kieszeni „pilnuje” pieniędzy, więc trudno po nie sięgnąć; 2 – żeby zjeść razem beczkę soli, trzeba by spędzić ze sobą bardzo dużo czasu; 3 – na wierzbie gruszki **nie** rosną, więc taka obietnica jest bez pokrycia; 4 – groch odbija się od ściany i nic się **nie** zmienia, tak jak słowa, których ktoś nie słucha.

Wariant dla zdolnych lub na kolejną lekcję: drużyna dostaje frazeologizm (np. „wpaść jak śliwka w kompot”), sprawdza znaczenie w słowniku i układa dla innych własne trzy znaczenia, w tym jedno prawdziwe.

7–13 min	Dosłownie czy w przenośni?	• Pyta: „Dlaczego robot się mylił? Czego nie wiedział?”. • Wprowadza pojęcie **związek frazeologiczny** (krócej: **frazeologizm**): kilka wyrazów, które razem mają nowe znaczenie. • Z uczniami uzupełnia na planszy kolumny „DOSŁOWNIE” i „W PRZENOŚNI”. • Wyjaśnia słowa „w przenośni”: to, co wyrazy znaczą razem, gdy ludzie ich używają. Nazywamy to znaczeniem przenośnym. • Poleca zadanie 1 z karty pracy.	• Podają znaczenia frazeologizmów własnymi słowami. • Zapisują definicję w zeszycie. • Wykonują zadanie 1, potem sprawdzają je w parach z planszą.
13–20 min	Rysujemy w parach: dosłownie i w przenośni	• Rozdaje szablony do rysowania; każda para losuje jeden frazeologizm z historyjki. • Przypomina: lewy obrazek – co zrobiłby robot, prawy – prawdziwa sytuacja z życia. • Po 5 minutach prosi trzy pary o pokazanie rysunków; klasa zgaduje frazeologizm.	• Rysują dwa obrazki i zapisują znaczenie oraz własne zdanie. • Pokazują rysunki i zgadują frazeologizmy innych par.
20–30 min	Frazeologiczne kalambury na czas	• Dzieli klasę na cztery drużyny i objaśnia zasady gry z dodatku. • Pilnuje czasu (1 minuta na kartę) i zapisuje punkty na tablicy. • Po każdej karcie pyta: „Co to znaczy w przenośni?”. • Gdy skończą się karty z historyjki, wprowadza karty z gwiazdką.	• Pokazują frazeologizmy bez słów. • Zgadują frazeologizm i wyjaśniają jego znaczenie. • Uczniowie, którzy nie chcą pokazywać, rysują na tablicy albo liczą czas i punkty.
30–36 min	Quiz-blef: trzy znaczenia, jedno prawdziwe	• Czyta cztery rundy quizu z dodatku. • Daje drużynom 30 sekund na naradę. • Ujawnia prawdziwe znaczenie, czyta je jak w słowniku i krótko komentuje. • Podkreśla: nowego frazeologizmu nie zgadujemy ze słów, tylko sprawdzamy w słowniku. • Ogłasza wynik obu gier i chwali współpracę w drużynach.	• Naradzają się w drużynach i podnoszą kartkę A, B albo C. • Uzasadniają wybór jednym zdaniem. • Zapisują w zeszycie jeden nowy frazeologizm z quizu.
36–42 min	Ćwiczenia w karcie pracy	• Poleca zadania 2, 3 i 4 wszystkim uczniom. • Uczniom, którzy skończą wcześniej, poleca zadania 5–7. • Chodzi po klasie i odsyła uczniów do planszy, zamiast podawać odpowiedzi.	• Rozróżniają zdania z sensem dosłownym i przenośnym (zadanie 2). • Uzupełniają frazeologizmy (zadanie 3) i poprawiają błędy robota (zadanie 4). • Chętni wykonują zadania 5–7.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Mieć muchy w nosie? Robot Dosio i frazeologiczne kalambury – scenariusz lekcji o związkach frazeologicznych, klasa 4

Podgląd pokazał 5 z 15 stron. Pełna wersja: 15 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Gotowy scenariusz lekcji języka polskiego dla klasy 4 (45 minut): Mieć muchy w nosie?
- Robot Dosio i frazeologiczne kalambury.
- Lekcja w ruchu i z humorem – uczniowie rysują dosłowne znaczenia, grają w kalambury i odgadują prawdziwe znaczenie frazeologizmów.
- W pliku (15 stron, PDF i DOCX): cele i NaCoBeZu, przebieg minuta po minucie, materiały do wycięcia, karta pracy z kluczem, różnicowanie (także dla uczniów ze specjalnymi potrzebami
- Osobny plik „Co zapamiętam z lekcji: dosłownie czy w przenośni?" (4 strony, PDF i DOCX) – do samodzielnej nauki: najważniejsze frazeologizmy ze znaczeniem, tabela najczęstszych błę
- Materiał przygotowany zgodnie z nową podstawą programową (Dz.U.
- 2026 poz.
- 378), która od roku szkolnego 2026/2027 obowiązuje w klasie 4.
- Wszystkie teksty i zadania są oryginalne, a znaczenie każdego frazeologizmu sprawdziliśmy w słownikach PWN.
- Pomijamy frazeologizmy utrwalające stereotypy.
- Polecenia są krótkie i pisane językiem ucznia – bez frazeologizmów i przenośni.
- Pisownia według zasad od 1 stycznia 2026 r.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/frazeologia-scenariusz-lekcji-klasa-4-miec-muchy-w-nosie-robot-dosio-i-fra